

6. 8. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právo styku rodiče zbaveného osobní svobody s nezletilým dítětem

Dle ustanovení § 865 odst. 1 z. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, náleží rodičovská odpovědnost oběma rodičům, ledaže by jí byli zbaveni. Rodičovská odpovědnost dle ust. § 858 občanského zákoníku zahrnuje práva a povinnosti rodičů, které spočívají kromě jiného také v osobním styku s dítětem.

Tedy dle ust. § 888 občanského zákoníku dítě, v péči jen jednoho rodiče, má právo stýkat se s druhým rodičem v rozsahu, který je v zájmu dítěte, stejně jako tento rodič má právo stýkat se s dítětem, ledaže soud takovýto styk omezí nebo zakáže. Ústavní soud ve svých nálezech sp. zn. II. ÚS 22/17 ze dne 8.8. 2017 a I. ÚS 3296/17 ze dne 20.12.2017 zrušil výroky obecných soudů v situaci, kdy jeden z rodičů dítěte byl ve výkonu trestu odnětí svobody a ve vazební věznici, avšak obecné soudy styk s dítětem nikterak neupravily. Ústavní soud v těchto nálezech doporučuje obecným soudům úpravu styku nezletilého s rodičem, který byl zbaven osobní svobody, s tím, že by měl být nějakým způsobem styk určen. Tento článek vychází z uvedených nálezů Ústavního soudu.

V článku 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod je uvedeno v odst. 1. *Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence, v odst. 2. státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.*

Článek 8 Úmluvy tedy chrání rodinný život jako faktický, tedy nemusí být vyžadováno manželství či jiný svazek, ani pokrevní příbuzenství, jedná se tedy i o adopci či nemanželské děti. Rodinný život nezaniká ani rozvodem manželství. Rodinný život je pevným svazek zejména mezi rodiči a jejich dětmi, ale i mezi dalšími členy rodiny. Uvedený článek úmluvy je navíc podporován čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, kde je uvedeno, že *péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.* Uvedené články chrání jednotlivce před svévolnými zásahy státních orgánů, avšak také ukládají státním orgánům povinnost spočívající v účinném respektování rodinného života. Pokud se prokáže existence rodinného života, měly by státní orgány jednat tak, aby umožnily rozvoj tohoto vztahu, a měly by přijmout vhodná opatření k navázání styku mezi uvězněným rodičem a nezletilým dítětem.

Pro dítě je nejvhodnější, aby si vytvořilo s rodiči co nejvíce možností pro utváření a upevňování vzájemných vztahů. K tomu je nutné, aby se rodiče pravidelně s dítětem stýkali, kdy tak na dítě mohou výchovně působit, čímž se tak uskutečňují práva a povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti.

Evropský soud pro lidská práva ve své judikatuře opakovaně zdůrazňuje, že je-li prokázána existence rodinného vztahu, měly by státní orgány přijmout veškerá možná opatření k zachování rodinných vazeb mezi rodičem a nezletilým dítětem (rozsudek ESLP T. proti České republice ze dne 17.7.2014, stížnost č. 19315/11).

Zájem na zachování rodinných vazeb a styku nezletilého s rodiči je podporován nejen na státní úrovni ale i na té mezinárodní. Pokud by byl přerušen styk jednoho z rodičů s nezletilým dítětem, tak je tu významně zasaženo do rodičovské odpovědnosti, do které může zasáhnout pouze soud na základě velmi závažných a mimořádných skutečností. Tudíž jeden z rodičů nemůže být zbaven rodičovské odpovědnosti pouze proto, že je ve vazbě či ve výkonu trestu odnětí svobody, jen pro tuto skutečnost nelze vyloučit styk rodiče s nezletilým dítětem. Jako prioritní hledisko pro určení styku nezletilého s rodičem je zájem dítěte, kdy v každém případě se tento musí zkoumat individuálně dle okolností každého případu. Pokud však obecný soud nerozhodne o osobním kontaktu nezletilého s rodičem, tak jej musí náležitě odůvodnit a nalézt jiné řešení kontaktu, které bude v nejlepším zájmu nezletilého dítěte. Obecné soudy se musí zabývat tím, zda je osobní kontakt nezletilého dítěte ve věznici či vazební věznici v jeho zájmu a jaká úprava styku zajistí zachování citových a rodinných vazeb mezi nezletilým a jeho uvězněným rodičem. Dále se obecné soudy musí zabývat tím jaký vztah měl nezletilý před nástupem rodiče do výkonu trestu odnětí svobody, vazební věznice a jak se tento rodič podílel na jeho výchově; jaký měli mezi sebou kontakt; zda uvedený rodič jevil o nezletilé upřímný zájem a byl součástí jeho života; jaké jsou poměry v dané věznici, vazební věznici; kam by byl daný rodič umístěn a jakým způsobem návštěvy nezletilých probíhají; v jakých prostorách se uskutečňují a jakým způsobem probíhá interakce mezi dětmi a vězněnými. Pravidlem je zachování osobního kontaktu vězněných rodičů s jejich nezletilými dětmi a rozvoj existujících rodinných vazeb.

Vyloučení osobního kontaktu je výjimkou, která musí být vždy postavena na přesvědčivých a závažných důvodech. Ohledně stanovení konkrétní formy styku je nutné také posoudit charakter trestného činu, který vězněný rodič spáchal. Je nutné zvážit, zda trestná činnost nesměřovala vůči členům rodiny rodiče či vůči samotnému nezletilému. Pokud trestná činnost směřovala vůči nezletilému, je třeba zhodnotit, jaký účinek mělo jednání rodiče skutečně na nezletilé dítě, je třeba se také zabývat tím, zda kontakt s tímto rodičem do budoucna představuje hrozbu pro nezletilé dítě.

Často jeden z rodičů argumentuje tím, že věznice či vazební věznice není vhodným prostředím pro nezletilé dítě a že je rozrušuje a tento rodič není ochoten dítě doprovodit do věznice. Jeden z rodičů tedy projevuje svůj odmítavý postoj k návštěvám dítěte ve věznici, tudíž je nezbytné, aby styk rodiče s dítětem upravil v rámci řízení o úpravě poměrů k nezletilému dítěti obecný soud, jinak je velmi pravděpodobné, že by kontakt mezi rodičem ve věznici a nezletilým dítětem byl vyloučen, jelikož nezletilé děti do 15 let musí být při návštěvách ve věznici doprovázeny osobu starší 18 let. Zákon č. [169/1999](#) Sb., o výkonu trestu odnětí svobody umožňuje návštěvy nezletilých ve věznicích, pokud by návštěva ve věznici pro děti znamenala trauma s nepříznivým dopadem, tak po dlouhém vývoji společnosti by musely být tyto návštěvy zakázány. Je nutné také přihlídnout k tomu, že vězněné osoby mají všeobecně stejná práva jako ostatní osoby, vyjma těch, která musí být omezena jako nezbytný důsledek uvěznění. Věznice, resp. stát umožňují a pomáhají udržovat kontakt vězněného s jeho rodinou, kdy se snaží zajistit co možná nejvhodnější podmínky pro návštěvy dětí.

Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. II. ÚS 22/17 ze dne 8.8.2017 uvádí, že „*Styk rodiče s dítětem je*

přítom třeba chápat nejenom jako přímý styk, tedy osobní kontakt rodiče s dítětem po soudem stanovenou nebo rodiči dohodnutou dobu, ale rovněž i jako nepřímý styk, který je realizován prostřednictvím nejrůznějších forem komunikace jako je kontakt prostřednictvím dopisů, telefonátů, SMS zpráv, e-mailů nebo jiných forem elektronické komunikace (například prostřednictvím programu Skype nebo sociální sítě Facebook). Navzdory preferenci osobního kontaktu rodiče s dítětem, může být v odůvodněných případech tento přímý styk nahrazen či doplněn právě stykem nepřímým, tak aby bylo možné v co možná nejširší míře zabezpečit udržení rodinných vazeb dítěte s rodičem, který je nemá ve své péči. V praxi půjde o případy, kdy přímý styk nebude možný nebo bude možný pouze ojediněle, např. z důvodu velké geografické vzdálenosti, nemoci nebo pobytu v nemocnici nebo například právě z důvodu výkonu trestu odnětí svobody. V těchto a podobných případech by soudy měly zvažovat možnosti nepřímého styku rodiče a dítěte vedle osobního kontaktu nebo místo něj.

I přesto, že existují i další kontakty rodiče zbaveného osobní svobody s dítětem, jako je telefonní či písemný kontakt, není nadto osobního styku rodiče s dítětem, zejména pokud rodič o nezletilého jevil zájem a měli spolu hluboký a vřelý vztah. Vhodné tedy je, aby obecné soudy určily, jak osobní styk rodiče s nezletilým ve věznici, tak také písemný, lépe však telefonický, když nyní mají věznice lepší a výhodnější možnosti telefonního styku, kdy tento pro nezletilého bude osobnější, když uslyší hlas rodiče než neosobní dopis. Nehledě na to, že se musí vzít v úvahu věk nezletilého a zda v té době již umí číst a chápat smysl obsahu dopisu. Soudy při určování styku jsou také povinny vzít v úvahu kulturní a jazykové zázemí dítěte, které je jeho součástí jeho identity a dbát jeho zachování. Proto se přikláním ke shora uvedenému nálezu Ústavního soudu pouze z části, kdy osobní styk dítěte s uvězněným rodičem by měl být doplněn možnostmi nepřímého styku, avšak neměl by být těmito možnostmi nahrazen zcela, vyjma ojedinělých a důkladně prokázaných a odůvodněných případů, že je to pro nezletilého nevhodné.

Lze také polemizovat o tom, zda dítěti sdělit, že je jeden z rodičů ve vazbě či výkonu trestu odnětí svobody či je v jeho zájmu toto nesdělovat, aby si udrželi příznivé povědomí o tomto rodiči. I zde se musí posoudit každý případ individuálně, zda je vhodné uvedené dítěti sdělit. Pokud však dítě mělo dobrý vztah s tímto rodičem a tento rodič by se zničehonic odmlčel nebo by pouze telefonoval či psal dopisy, tak si dokáží představit, že dítě tomuto rodiči přestane důvěřovat, dítě by si mohlo myslet, že o něj rodič ztratil zájem a opustil jej, kdy by do budoucna bylo složité možná i nemožné navázat na předešlý vztah a další rozvíjení rodinných vazeb by bylo komplikované. Vhodné by tedy bylo s ohledem na věk a povahové rysy dítěte mu tuto skutečnost sdělit šetrným způsobem. Nemůže být nic horšího, pokud by se o uvěznění jednoho z rodičů dozvěděl od třetích osob, to by pro dítě mohlo mít velmi nežádoucí účinky až psychologické problémy, možná i ztrátu důvěry v rodiče, který není zbaven osobní svobody.

Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. II. ÚS 22/17 ze dne 8.8.2017 došel k závěru, že „Úkolem obecných soudů je, aby při zohlednění všech podstatných okolností daného případu a z nich vyplývajícího zájmu dítěte, který musí být vždy předním hlediskem při jakékoliv činnosti týkající se dětí, rozhodly o konkrétní podobě nejvhodnějšího uspořádání vztahu mezi rodiči a dětmi. V případě, že se jeden z rodičů nachází ve výkonu trestu odnětí svobody, musí soud vzít v úvahu z této skutečnosti vyplývající omezení. Samotný výkon trestu odnětí svobody by však a priori neměl být považován za důvod upřít rodiči ve výkonu trestu přímý styk s nezletilým dítětem. Tím spíše by neměl být rodiči ve výkonu trestu odnětí svobody bez dalšího upírán alespoň nepřímý styk s dítětem, který může přímý styk s ohledem na jeho případnou nevhodnost v konkrétním případě buď dočasně nahradit či vhodně doplnit. Především je však nezbytné, aby se obecné soudy vždy zabývaly možnostmi přímého i nepřímého styku s přihlédnutím ke specifickým okolnostem každého případu a aby svůj závěr v tomto směru také řádně zdůvodnily, a to s odkazem na relevantní důvody, a nikoliv pouze pomocí obecného konstatování, že návštěva ve vězení by pro nezletilé dítě mohla představovat

trauma.“

Styk nezletilého dítěte s uvězněným rodičem má zásadní význam pro jeho citová pouta do budoucna a pro další vývoj vzájemného vztahu mezi rodičem a dítětem. Čím déle nebude jejich osobní kontakt probíhat, o to náročnější bude pozdější obnovení tohoto vztahu, kdy se dá očekávat, že tento vztah již nebude tak silný a vyvinutý jako před uvězněním rodiče. Pro uvězněného rodiče je také po všech stránkách dobré si zachovat silný vztah s rodinou, aby tento zcela nerezignoval na řádné vedení způsobu života a byla zachována jeho možnost resocializace. Každé nezletilé dítě by mělo mít právo udržovat pravidelný osobní kontakt s oběma rodiči, pokud to nebude v rozporu s jeho zájmy. Pokud je však tento osobní styk v rozporu se zájmy dítěte, které by však měly být zkoumány velmi široce a pečlivě odborníky, tak není vhodné tento styk razantně omezovat či dokonce zakazovat, vždy by se obecné soudy měly snažit, aby k nějakému osobnímu styku docházelo, alespoň za přítomnosti dohlížející osoby, avšak dle mého názoru tato by neměla být druhým rodičem. Pokud by byl styk omezen tím, že styk bude uskutečněn pod dohledem, mělo by tak býti pod dohledem odborníků, ne však sociálních pracovníků, kteří často straní jednomu z rodičů. Závěrem obecných soudu by mělo být takové rozhodnutí, které bude v nejlepším zájmu dítěte, avšak nebude omezovat právo rodiče na péči a výchovu dítěte.

Mgr. Nikola Senetová

[Advokátní kancelář JELÍNEK & Partneři s.r.o.](#)

Pardubice - Dražkovice 181
533 33 Pardubice - Dražkovice

Velké náměstí 1
500 03 Hradec Králové

Truhlářská 1108/3
110 00 Praha 1

Tel.: +420 466 310 691
Fax: +420 466 310 691
e-mail: advokati@advokatijelinek.cz

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález](#)

[Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)

- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)